

νοῦλα, μ' ἐπιβουλεύεσαι! Μὲ καταφρονεῖς ὅσον καὶ ὁ ξένος αὐτός, ὁ ὁποῖος προστάζει εἰς τὴν οἰκίαν σας. Ἐχε τὸν νοῦν σου! θὰ μὲ κάμης τρομερόν, ἄξιον νὰ ἐπιχειρισθῶ τὰ πάντα...

Δύο ὥρας μετὰ τὰς ἀπειλὰς ταύτας ὁ Τωβίας ἀνεχώρει μετὰ τῶν συντρόφων αὐτοῦ. Ἡ μεγάλη σχεδία, γενομένη μικροτέρα μετὰ τὴν διόδον τοῦ καταρράκτου, ἔπλεον ἐκ νέου εἰς τὸν Ἅγιον Ἰωάννην. Οἱ ὕλοτόμοι, τῶν ὁποίων τὴν εὐθυμίαν εἶχεν αὐξήσει ἀπὸ πρῶτας ὁ Βάκχος, ἔπειαν μετὰ κραυγῶν τὰς κώπας, ἐνῶ ὁ ἀρχηγός, καθήμενος σύννοος ἐπὶ στελέχους πρὸς τὴν πρόραν, ἐσιώπα. Ἐγερθεὶς δὲ καὶ στρέψας τὸ βλέμμα πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ Βλούμεμπαχ εἶδεν εἰς τὸ παράθυρον τὸν σὺρ Ἑρρίκον ῥέδουσι τηλεσκοποῦντα αὐτόν· καὶ αἰσθανθεὶς σπασμὸν, ἤρπασε τὴν καρδίαν, διεύθυνε τὴν κάνναν πρὸς τὸν εὐγενῆ ξένον καὶ ἐπυροβόλησεν· ἡ δὲ σφαῖρα, συρίζουσα προσέβαλε τὸν ὦμον τοῦ Ἑρρίκου μόλις ἐγγίσασα αὐτόν.

— Καλὸν κατευόδιον, ὕλοτόμε! ἀνεφώνησεν ὁ ξένος, καὶ ἀπέβαλε τὸ ἐνδύμα αὐτοῦ ὅπως σπογγίσῃ τὸ αἷμα τῆς ἐλαφρᾶς πληγῆς.

— Τί τρέχει; ἠρώτησεν ὁ Βλούμεμπαχ δραμὸν ταχέως πρὸς τὸν Ἑρρίκον.

— Τίποτε! διὰ νὰ μὲ δώσῃ δεῖγμα τῆς ὑπολήψεως καὶ τῆς φιλίας του ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐπυροβόλησε, πολλὰ μακρόθεν εὐτυχῶς, πρὸς τὴν μὴν μου. (Ἔπεται συνέχεια.)

ΠΕΡΙ ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΕΡΓΙΚΙΟΥ.

Ἐλλόγιμε φίλε Κ. Ν. Δραγούμη.

Ἐν τῷ 395 φυλλαδίῳ τῆς καλῆς καὶ πολιτῆς σου *Πανδώρας* (σελ. 288) ἀνέγνων μετὰ πολλοῦ τοῦ διαφέροντος τὰ γενέθλια τῆς γαλατικῆς φράσεως *écrire comme un Ange*. Ἐπήνεσά καὶ ἐπαίνῳ ἀείποτε τὸν ζῆλον τῶν περὶ τὰ πάτρια ἐνδελεχῶς, ὡς ὑμεῖς, ἀσχολουμένων, καὶ τροφὴν ὑγιεινὴν καὶ βωστικὴν τῷ πνεύματι τοῦ ἡμετέρου ἔθνους ἐκ τῶν οἰκείων μελετῶν παρατιθεμένων, καὶ ὅσον οἶόν τε αὐτὸ ἀπὸ τῶν ἐθνείων καὶ ἄλλοτριῶν ἀποτρεπόντων τραγημάτων, ἅπερ ξένα καὶ ἄλλοις προσήκοντα, καὶ λυσιτελεῖ ἰσως ὄντα, παρ' ἡμῖν καὶ βλαβερὰ καὶ φευκτέα ἢ πικρὰ πείρα ἀπέδειξε. Τὸν γὰρ ἀγλὸν τῆς καλλιγόνου Κρήτης γόνον Ἀγγέλον ὁ ἐν τῇ Γραφικῇ ἀποθήκῃ (*Magazin pittoresque*) τὰ περὶ αὐτοῦ γράψας ἐσφαλμένως παρωνόμασε Βεργίνιον ἀντὶ Βεργικίου, εἰ μὴ πρὸς καὶ τοῦτο τοῖς τυπογραφικοῖς συγκαταλεκτέον παροράμασιν, ἐνθα πολλάκις πολλὰκις τῶν τε συγγραφέων καὶ τῶν ἐκδοτῶν ἀμικρταί ἐπιφοροῦνται. Τοιαῦται δὲ παρα-

φθοραὶ κυρίων μάλιστα ὀνομάτων ἀπαντῶνται ἐν ταῖς Εὐρωπαϊκαῖς ἐφημερίσι καὶ μάλιστα ταῖς ἐν τῷ μουσοτρόφῳ τῶν Χαρίτων ἐνδιαιτήματι, τοῖς *Παριείοις*, ἐκδιδομέναις, καθά τις πρὸ μικροῦ παρετήρησε (α). Τοῦτο δὲ συνέβη καὶ περὶ τὸν ἡμέτερον Ἀγγέλον, ὃν οὗτος μὲν Βεργίνιον ἐπωνυμεῖ, ὁ δὲ Ὁλλανδὸς φιλόλογος Ρουτιγέσιος Βεργέριον (β), ὁ δὲ Βάυλος ἐγγύτερον τοῦ ἀληθοῦς Βεργέκιον (*Vergece*) ἐκ τοῦ Βαίφου (*Baif*) ἀφορμηθεὶς, δὲ *Vergecius* λατινιστὶ ἐπιλέγεσθαι κρίνει καὶ οὐχὶ *Vergerius* (γ)· συνωδὰ δὲ τούτοις καὶ ὁ Μοντεφαλκόνιος (δ), καὶ τοι *Βεργίκιον* ἢ Βεργήκιον αὐτὸς ἐαυτὸν ἐπωνυμεῖ ἐν αὐτογράφῳ σημειώματι. Ἐν γὰρ τῇ τοῦ Ταυρίνου βιβλιοθήκῃ ἀπόκειται χειρόγραφον κάλλιστα γεγραμμένον καὶ πολλαχοῦ χρυσῷ διπνησιμένον περὶ Μουσικῆς πραγματευόμενον, σύγγραμμα ἀνωνύμου. Εἰς τὸ τέλος τοῦ χειρογράφου τούτου ἀναγινώσκονται τὰ ἑξῆς· «Ἐγεγράφη (*sic*) διὰ χειρὸς Ἀγγέλου Βεργικίου τοῦ Κρητῆς ἐν Παρισίῳ ἔτει ἀπὸ τῆς θεογονίας αὐτοῦ· ἑκατομβαιῶνος ὀγδόῃ ἰσταμένῳ, ἐπὶ βασιλείᾳ Ἑρρίκου δευτέρου, ὅτε καὶ αὐτόν, φεῦ τῆς ἀπωλείας, μικρὸν ἐπειτα ῥωμαλέως τε καὶ ἀνδρικῶς πάνυ ἐν τοῖς ἵπποδρομίαις ἀγωνιζόμενον μαῖρα κραταῖά τε καὶ ἀπηνῆς φθονούσεως (γρ. φθονήσασα) ἐξαίρνης ἀφῆρπασε. Τὸ δὲ βιβλίον δέδοται δῶρον παρ' αὐτοῦ Ἀγγέλου τῷ μεγαλωτάτῳ καὶ ἐνδοξοτάτῳ ἄρχοντι τῶν Ἀλλοθρόγων ἐλθόντι ἐνθάδε, μνήμης ἑνεκα» (ε).

Οὗτος τοίνυν ὁ Ἀγγελοῦ ὁ Βεργίκιος, πλὴν τῶν ἀξιολόγων καλλιγραφημάτων, ἅπερ πολλὰ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ ἔγραψεν ἀπὸ τοῦ 1535—1566 (ς), καὶ μετὰφρασιν λατινικὴν ἐξεπόνησε τοῦ Πλουταρχίου «*περὶ ποταμῶν καὶ ὀρῶν ἐπωρυμίας*» συγγράμματος, ἣν ὁ Ρουτιγέσιος ὡς μὴ νήφοντος ἔργον κατέκρινεν ἀδίκως (ζ), ὡς ἀπέδειξεν ὁ Βάυλος (η). Καὶ ὁ υἱὸς δὲ τοῦ Ἀγγέλου Νικόλαος, ὅς τῳ 1540 ἐκ τῆς Κρήτης εἰς Γαλλίαν ἀπεδήμησε, καὶ αὐτὸς ἦν τῶν γραμμάτων θεράπων, καὶ στίχους ἔγραψεν ἐπὶ Ἀδριανῷ τῷ Τουρνέσῳ. Συγγενὴς δ' αὐτοῦ φαίνεται ὢν καὶ Ἰωάννης Βεργίκιος ὁ Κρητῆς, ὃς ἔγραψεν ἰταλίστι ἱστορίαν τῆς Κρήτης ἐν βιβλίοις

(α) *Nous n' en aurions jamais fini si nous voulions relever une à une les innombrables coquilles typographiques qui émaillent quotidiennement les quatre pages des Journaux de Paris etc. Le Nord. N. 123. 3. Mai 1866. Βλ. καὶ ἀρ. 94.*

(β) *Rutgesij Variarum Lection. L. III. cap. XII. pag. 235.*

(γ) *Βλ. P. Bayle Diction. hist. et critique T. 4. p. 2809. Rotterdam, 1720.*

(δ) *Montfaucon Palaeogr. Graeca pag. 94, 112.*

(ε) *Fasini Codic. Manuscripti Bibl. Reg. Taurinens. T. 1. pag. 312. Βλ. καὶ Montfaucon Palaeogr. p. 90.*

(ς) *Βλ. Montfaucon Palaeogr. pag. 91, 94.*

(ζ) *Equidem Vergerium cum haec scriberet sobrium fuisse non puto. Rutgesij Var. Lection. L. III. 12. pag. 236.*

(η) *Bayle 1. c.*

17 ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ 1597, καθά φησιν Ἀπόστολος ὁ Ζήνος ὁ Κρήτης (α). Καὶ ταῦτα μὲν ταύτη.

Ἐγὼ δέ σοι καὶ τάδε περὶ τῶν ἐκ Κρήτης καλλιγραφῶν οὐκ ἄκαιρον νομίζω προσθεῖναι. Ἐν χειρογράφῳ ἐκ μεμβράνης περιέχοντι τοῦ Μ. Βασιλείου καὶ Χρυσοστόμου συγγράμματα καὶ ἀποκειμένῳ ἐν τῇ τῆς Βιέννης βιβλιοθήκῃ, γεγραμμένῳ δὲ τῷ σχλζ (1129) ἀναγινώσκονται οἱ ἐξῆς στίχοι

« Τέλος εἴληψα τῆς τρισσοδίκτου βιβλίου,
Καὶ χαρᾶς ἐμπέπλησμαι ἰδὼν τὸ πέρας
Ὅτι τάχος γέγραπται ἡ δεύτη αὕτη
Χαίρει εὐτελοῦς Κωνσταντίνου Ταρσίτου,
Τοῦ ἐξ Ἀθηνῶν ἐν Κρήτῃ γεγονότος,

Οὐδὲ πάντες εἴχασθε τῶν αὐτοῦ ὀφλημάτων » (6).

Καὶ οὗτοι μὲν μαρτυροῦσι πολλῶ πρότερον ἐν Κρήτῃ τὴν καλλιγραφίαν ἐπιτηδευομένην, οὐχὶ δὲ μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Βυζαντίου, ὡς φησιν ὁ κλεινὸς Μοντεπαλκωνίος (γ), χρονολογῶν τὴν τῆς ἑλλην. γραφῆς ἀκμὴν ἀπὸ τῆς εἰς Κρήτην ἀφίξεως Μιχαὴλ Ἀποστολίου τοῦ πατρὸς Ἀρσενίου τοῦ Μονεμβασίας. Καὶ ἄλλον δὲ πρὸ τῆς ἁλώσεως ἔχομεν Κρήτη καλλιγράφον, τὸν Πέτρον τὸν ἐκ Ρεθύμνης διατρίβοντα τῷ 1422 ἐν Μαντούᾳ (δ). Ὑστερον δ' ἐγένοντο καὶ ἄλλοι πολλοί· οἷον Μάρκος ὁ τοῦ Ἀνδρέου (ε), Ἀντώνιος Δαμιλᾶς ὁ Μεδιολανέως ἐπονομαζόμενος, ὃς ἀντιγράψας τὴν Ὁμήρου Ὀδύσειαν προσέθηκε τάδε· « Ἀντώνιος Δαμιλᾶς Κρήτης τὸ ἔθνος καὶ τοῦτο ἐξέγραψα, οὐκ ἄνευ μὲν τοῦ γεμισθοῦ, συνδρομῇ καὶ ἀναλώμασι καὶ τῇ ἄλλῃ ἐπιμελείᾳ μαγίστρου Λαυρεντίου τοῦ καὶ ἐκ Φλωρεντίας » (ς)· καὶ εἰς ἕτερον δὲ ἔχον τὸ ἱεροκλέους εἰς τὰ Πυθαγόρου ἔπη ὑπόμνημα ἀναγινώσκονται, « Τέλος εἴληψε τὰ περὶ τὰ γράμματα χειρὶ ἐμοῦ Ἀντωνίου Μεδιολανέως, ἔτι δὲ καὶ Κρητὸς τὸ ἔθνος δυναμένῳ λέγεσθαι διὰ τὸ τῶν, γονέων πρό-

τερον οἰκητόρων ἐν Κρήτῃ γενομένων, καὶ αὐτὸν ἐν ταύτῃ γεννηθῆναι καὶ τραφῆναι καὶ ἀνδρωθῆναι, καὶ τῶν παρ' αὐτῆς δωρεῶν οὐκ ἔλαττον ἢ τοὺς ἄλλους Κρητὰς ἀπολαῦσαι, ἄνευ τοῦ μέεστην εἶναι » (α). Ἀλλὰ καὶ τῇ τῆς Μόσχας βιβλιοθήκῃ κεῖται χειρόγραφον τῆς πεντεκαιδεκάτης ἑκατονταετηρίδος, περιέχον τὴν Θουκυδίδου συγγραφὴν καὶ τὸ « περὶ τῶν Θουκυδίδου ἰδιωμάτων » τοῦ Ἀλικαρνασσεῶς Διονυσίου, ὅπου καὶ τινὰ νεωτέραις χειρὸς σχόλια εἰς τὸν Θουκυδίδην ἀναγινώσκονται, καὶ ἡδὲ ἡ περὶ αὐτῶν σημείωσις· « Ἀντώνιος Μεδιολανέως, Κρήτης τὸ γένος, τὰ ἐνόντα ταύτῃ τῇ βιβλίῳ σχόλια ἐνέθηκε » (6). Ἀμφίβολον δ' εἴπερ αὐτὸς ἀφ' ἐαυτοῦ ὁ Ἀντώνιος ἢ ἄλλοθεν λαβὼν ἐνέθηκε τὰ σχόλια. Ἰωάννης δὲ Ῥώσσης, πρεσβύτερος, ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη ἐπαγγελόμενος τὸν καλλιγράφον, διέτριψεν ἐν Ῥώμῃ, Βενετίᾳ, Φλωρεντίᾳ, Βονωνίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς καλλιτάτου Ἰταλίας (1455—1499)· οἱ δὲ παρ' αὐτοῦ ἀπειροπληθεῖς ἀντιγραφόντες, συγγραφεῖς κατακοσμοῦσι τὰς Εὐρωπαϊκὰς βιβλιοθήκας (γ). Ἐτι δὲ Νικόλαος Βλαστός (1484) καὶ Μιχαὴλος ὁ Δαμασκηνός, ὃς ἀντιγράψας τὰ Πρακτικά τῆς ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς Συνόδου εἰς τὸ τέλος τοῦ χειρογράφου προσέθηκε τὰ ἐξῆς· « Μιχαὴλος Δαμασκηνός ὁ Κρήτης πενίᾳ τῷ πολυκεφάλῳ θηρίῳ συζῶν καὶ ταύτην τὴν τῶν Πρακτικῶν τῆς ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς ἐν Χαλκηδόνι συναθροισθείσης Συνόδου τῇ εὐλαβεστάτῃ καὶ αἰδεσιμωτάτῃ κυρίῳ κυρίῳ Ἰωάννῃ Ματθαίῳ Γιδέρτῳ τῷ τῆς Βερώνης ἐπισκόπῳ καὶ δατάρῳ τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου ἐν τῇ πανευφήμενῳ ἀρχαίᾳ Ῥώμῃ ἐξέγραψα ἐν ἔτει ἀπὸ τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ σαρκώσεως ἀρκέ. Φεβρουαρίου ιζ » (δ). Ἰωάννης Γρηγορόπουλος ὁ τὰ Ἡσιόδου ποιήματα ἀντιγράψας καὶ καλὸν περὶ τὸ τέλος ἐπισυνάψας ἐπιγράμμα (ε). Ἄλλους παραλείπομεν.

Ἔχεις, φιλότῃς, καὶ ταῦτα τῆς ἐμῆς τιμῆς καὶ ὑπολήψεως τῆς πρὸς σὲ μικρὸν τακμήριον· εἰ δέ τι δοκιμάσεις αὐτῶν καὶ τῇ Παρθένῳ προσῆκον, δώρησαι δὲ αὐτῆς καὶ τοῖς φιλομαθοῦσι τῶν ἀνγνωστών. Ἐξήρῳ.

Ἀθῆναι τῇ 30 Σεπτεμβρ. 1866.

Ὁ σὸς

Σ. Κ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ.

(α) Giocanni Vergizio scrisse un'istoria general di Candia divisa in 17 libri, ed arrivò al detto anno, come ho raccolto dell' epitome di essa, che si conserva manoscritta presso il N. H. Pietro Gradenigo di S. Giustina etc. Apost. Zeno παρὰ Ani. de Torres y Ribera Cretae periplus pag. 9. Venetiis, 1805.

(6) Bl. Lambecij Comment. de Aug. Biblioth. Cass. Vindobon. L. III. pag. 348. Τῷ 1433 ἐγένετο καὶ ἕτερος Ἀθηναῖος καλλιγράφος ὀνομαζόμενος Ἀντώνιος Λογοθέτης, οὗ τινος αὐτόγραφος σημείωσις ἐν χειρογράφῳ, περιέχοντι τὸν Πολύβιον, λέγει τάδε·

« Ὁδε πέρας λάβεν ἱστοριῶν Πολύβιοιο βιβλίου.

Ἦν περ Ἀθηναῖος γεγραφὼς Ἀντώνιος ἑστί.

Φιλίππου δ' ἀναλώμασι τοῦ Φραγκίσκου κλησιν.

Ἐτελειώθη μηνὶ Νοεμβρ. κγ. ἔτους ἀπὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως χυλῆ, ἐν Σφῆν τῆς Τυρρηνίας. » (Bandin. Catalog. Mss. T. 2. p. 628. Bl. καὶ Montfaucon. Palaeogr. Gr. p. 76, 79).

(γ) Palaeogr. Graec. pag. 111.

(δ) Montfaucon. Palaeogr. p. 77.

(ε) Montfaucon. l. c. p. 92.

(ς) Bandin. Catalog. Mss. Biblioth. Laurent. T. 2. p. 135.

(α) Bandin. Catal. Mss. etc. T. 2. pag. 284.

(6) Matthaei Accurat. Cod. Graec. Mss. Bibl. Mosquens. etc. p. 142.

(γ) Bandin. Catal. Mss. Bibl. Laurent. T. 1. p. 142. T. 2. p. 129, 205, 270, 307, 447, 449, 577, 683. T. 3. p. 162, 291, 367, 424. Montfaucon. Bibl. Coisliniana p. 445. Matthaei Accurat. Cod. Graec. Mss. Bibl. Mosq. pag. 138.

(δ) Montfaucon. Palaeogr. Graec. p. 312.

(ε) Matthaei l. c. p. 185.